

Un temps que s'acaba?



En els últims temps s'estan produint canvis importants en el món universitari català, que afecten de manera molt directa a algunes universitats més "allunyades" de les grans concentracions urbanes. La pèrdua d'alumnes amb la conseqüent reducció de finançament que comporta, encara no és compensada per una decidida política de descentralització d'alguns dels estudis que lliguen més amb els nous interessos de l'economia i la societat actual. Aquesta política donaria dinamisme a les anomenades universitats perifèriques, ara que l'alta velocitat integra o integrará ben aviat el territori català.

La introducció d'aquestes noves titulacions a universitats com la de Lleida hauria d'anar acompanyada per la consolidació o expansió de línies de recerca dirigides per responsables que situessin les recerques en un nivell competitiu acceptable i cada cop més consolidat. La recerca de l'excel·lència és un dels objectius que cada cop més han d'intentar assolir els grups de recerca i els docents de tota universitat, gran o petita, de la conurbació o d'un món més rural però molt connectat.

Però quina excel·lència? Hi ha només un tipus d'excel·lència? Leonardo da Vinci, seria considerat segons els criteris de les agències internacionals actuals, excel·lent, si no va aconseguir que el seu giny volés?

Recordo el panorama que als anys setanta del segle passat presentava

l'espai cultural de la ciutat de Lleida i zones del seu àmbit. Amb comptades excepcions, com l'obra de l'historiador Josep Lladonosa, el dinamisme que Jaume Magre impregnà a les activitats culturals de l'Alliance Française, les activitats del Col·legi d'Arquitectes, o algunes altres activitats vinculades al Instituto de Estudios Ilerdenses, el cineclub Huracans, l'Esquella Teatre i cineclub o el Centre Excursionista, per citar-ne només algunes de rellevants realitzades a Lleida ciutat, les noves iniciatives començaren a venir des de l'Estudi General de Lleida, essent Víctor Siurana un dels promotors més visibles.

El desenvolupament dels estudis universitaris a Lleida, primer, i la seva consolidació en el marc de la Universitat de Lleida des d'inicis dels anys noranta, han contribuït a un canvi qualitatiu sense precedents recents. Antigues i noves realitats culturals s'han dotat cada cop més de persones que han estudiat i han après a enfrontar-se a la recerca històrica, lingüística, artística, etc. en la Universitat de Lleida. Per exemple, les publicacions històriques relatives a les terres de Ponent han experimentat un creixement exponencial en nombre i, en general, han assolit un nivell de qualitat molt bo o més que acceptable. Les col·leccions editades per la pròpia universitat, per institucions com els ajuntaments o la diputació a través del nou Institut d'Estudis Ilerdencs, o fins i tot per editorials privades –com Pagès editors o Garsineu– beuen sovint de treballs de recerca fets a la Universitat de Lleida.

I el que és més important. Aquests llibres tenen un públic que els llegeix i els aprecia, perquè ja siguin de geografia, d'història, d'art o de les formes de parla del territori, contribueixen a la consciència de pertànyer a un territori i a un país, Catalunya.

Els resultats socials i culturals dels estudis universitaris a Lleida en els darrers quaranta anys només poden ser qualificats d'excel·lents. I això que no entro a valorar l'impacte dels estudis

agraris en les activitats agropecuàries de les terres de Lleida, o, per citar-ne només dos més, la preparació dels mestres o de persones titulades en empresarials.

Però, és aquesta l'excel·lència que se'ns proposa com a exigència dels nous temps? No. Ara es tracta –i cada cop més serà més inevitable– d'elaborar treballs curts –articles– que puguin ser publicats en revistes internacionals en anglès. La utilització de llengües locals –català, castellà, francès– es produirà en els primers nivells de discussió i debat. Un treball serà presentat en català en un seminari o congrés a Catalunya i en castellà en un d'abast estatal, però finalment el treball es difondrà –si s'accepta la seva publicació– en anglès, preferentment. El colonialisme econòmic i cultural ha creat un nou "esperanto" que ha reeixit.

La fascinació pels nous camps científicotècnics o bé les sortides professionals que ofereixen estudis relatius a prestació de serveis, contribueixen a que pocs alumnes se senten atrets per la història i per altres disciplines socials o humanístiques. Les exigències dels nous protocols de qualitat relatives al professorat de les universitats, va en la línia d'allunyar al professorat jove de la implicació amb el medi social, que aviat no serà un mèrit acadèmic. No és agosarat pensar que, si aquesta tendència continua i no es rectifica, cada cop serà més difícil fer el relleu de les actuals generacions de professors dels diversos nivells, d'arxivers, de col·laboradors de centres d'estudis que volen excel·lir en aquesta interacció amb la societat. Només el manteniment d'una demanda social contundent i persistent que valori socialment aquesta implicació, i que exigeixi que les administracions juguin a favor de la seva valoració social i acadèmica, pot fer pensar que no som els darrers protagonistes d'una conjuntura històrica que arriba a la seva fi.

ENRIC VICEDO RIUS

CATEDRÀTIC D'HISTÒRIA I INSTITUCIONS ECONÒMIQUES
UNIVERSITAT DE LLEIDA